

OMUL CU PICIORUL BANDAȚAT

de Francisc Munteanu
Teatrul „A. Davila” din Pitești

Premiera : 2 noiembrie, 1974. Regia : Mihai Radoslavescu. Scenografia : Constantin Russu. Distribuția : Vistrian Roman (Ofițerul) ; Julieta Strimbeanu (Mama Paulina) ; Petre Tanasievici (Toma) ; Ileana Focșa (Emilia) ; Angela Radoslavescu (Ana) ; Dem. Niculescu (Doctorul) ; Dumitru Drăgan (Comisarul) ; Dumitru Dimitrie (Agentul).

Acțiunea piesei lui Francisc Munteanu, prezentată în premieră absolută la Teatrul din Pitești, se petrece în condițiile concret istorice din ajunul eliberării de sub dominația hitleristă, într-un oraș încă ocupat de dușmani. Aceștia, în agonia lor disperată hotărâsc să arunce în aer obiectivele economice de strictă necesitate ale orașului. Or, misiunea organizației locale de partid este de a împiedica gestul disperat al hitleriștilor și pentru aceasta se cere de la centru un specialist pirotehnician care să anihileze actul dușmănos, detonând la locul de depozitare, adică la comandamentul german, explozibilul de care dispun hitleriștii. Pirotehnicianul este un tânăr ofițer, privit la început cu oarecare circumspecție — atitudine firească în condițiile luptei conspirative. El este de aceea, pus sub observație în casa unei bătrâne văduve (Mama Paulina), dar și inițiat treptat de către aceasta, în acțiunea pe care o va întreprinde. Rănit de explozia pe care a reușit până la urmă să o provoace, tânărul e salvat de un medic, care îl ascunde și-l îngrijește în propria sa casă. Aici stărnește sentimente contrare fiicei și soției medicului. Prima, căreia îi inspiră puternice sentimente de dragoste adolescentină, îl va ascunde în pod de ura mamei față de intrusul venit să tulbure liniștea vieții de familie și care, pentru a rupe relațiile fiicei cu acesta, nu va întârzia să-l denunțe siguranței. Aflând la timp, tânărul dispare lăsând între mamă și fiică o prăpastie sufletească de netrecut.

Tema este frecventă în literatura socialistă, care prezintă portretul spiritual și moral al luptătorului social, al conspiratorului vînat de organele de ordine ale unei societăți ostile revoluției. E o temă romantică, dar, formal, și un motiv al literaturii de factură polițistă, care folosește „vinătoarea de oameni” pur și simplu pentru șocul psihologic

ce produce și pentru o dialectică manicheistă.

Ține această lucrare de teatrul politic ? Dintr-o perspectivă da, de vreme ce actele personajelor au dimensiunea declarată și aparțin sferei luptei politice. Din altă perspectivă și anume dintr-o perspectivă pur factologică, nu, în măsura în care conflictul apare aici ca exterior, purtînd în substanța lui mai puțin o semnificație politică și mai mult una desprinsă din sfera aventurosului în sine. Ne va interesa dar nu atît *ethosul* personajelor, adică expresiile modurilor de autodeterminare conștientă ale acestora în planul valorilor etico-politice (acestea sînt mai puțin evidente aici) ci doar reacțiile psihice particulare ale personajelor, modul lor inedit de comportament în cadrul cunoscut al faptelor.

O notă caldă de duioșie însoțește relațiile personajului principal din piesa lui Francisc Munteanu, duioșie pe care acesta o stîrnește în chip firesc, dînd libertate autodeterminării sale ca persoană. Și aici, mi se pare, că văd și reușita estetică a autorului, în surprinderea acestei simpatii născute din contemplarea unei naturi umane libere. E de ajuns ca acesta să abordeze pe cei cu care intră în contact, direct, cu sinceritatea și potolita expansivitate a celui deschis oamenilor și vieții, pentru ca simpatia publicului ajutată și de sporul de simpatii venite din scenă, să se ridice pînă la el. Aceasta a înțeles-o foarte bine și Vistrian Roman, care a interpretat rolul ofițerului, cu vibrație tinerească ; prietenos glumeț și cu gesturi ștângare de copil mare în relație cu Mama Paulina, camarad și cu duioșie aproape fraternă în relație cu Ana. Căci Mama Paulina sub aparența oțărîtă de gazdă tiranică ascunde calde sentimente materne (disimularea izbutită îi aparține Julietei Strimbeanu). La rîndul ei, Ana (Angela Radoslavescu) își face educația sentimentală și politică cu candoarea copilăriei. Durerea ei cînd cel iubit e nevoit să dispară, e cu atît mai puternică cu cît e încărcată de înțelegerea matură asupra unei familii profund dezbinată, ogîndînd astfel în acest nucleu social dezbinarea societății. Coborîrea actriței de la rampă pînă în mijlocul spectatorilor, numărînd cu o voce din ce în ce mai ascuțită, mai aspră, poate bătăile inimii ei răscolite impune. În acest final de spectacol crește lumina pe fața ei, pe care a încercat o mască a durerii

și care o îmbătrânește subit penetrând astfel conștiința laxă a spectatorilor și trezind-o la o acută și responsabilă compasiune.

Modul revoluționar de a înțelege lumea se datorează și gradului de cunoaștere al oamenilor care se ciștigă prin apropierea de ei fără reticențe și falsă pudoare; modul de a gândi și de a acționa reacționar se datorează mai ales unei atitudini egoiste, de închidere extrem individualistă în sine sau în cercul strîmt al familiei, al cunoșcutilor numai. Aceste idei ni se insinuează din relația Anei cu mama sa, căci cel de al doilea mod de viață îl practică mama Anei. Actul ei de trădare are motivație minimă, culeasă din zona interesului său meschin (strict familial), exprimînd așadar miopia sa socială. Ileana Focșa (Emilia) a creat o femeie rece, închisă în sine și dirz fixată la o astfel de distanță față de lume, pînă la a-i deveni opacă în sensurile și forțele care o animă.

Doctorul e un personaj cu un aer vetust de bun gust, sobru, al cărui devotament nativ pentru victimele oricăror forțe (biologice sau sociale) îl ridică la rangul care i se cade, de înalt slujitor al vieții. Acest fapt a fost intuit de actorul Dem. Niculescu, care a imprimat mișcării sale în scenă un ușor hieratism.

În sfîrșit Toma — omul de legătură al organizației de partid locale, rol episodic acceptat de Petre Tanasievici cu nervozitate, nu ne-a convins. În roluri fugare, Dumitru Drăgan (Comisarul) și Dumitru Dimitrie (Agentul).

Desigur, de aceste valorizări scenice nu este străin și regizorul Mihai Radoslavescu, care a realizat un spectacol mulat cuvințios pe datele textului, îmblînzind stridențele cînd acesta le conținea, îngroșînd plastica mișcării scenice, cînd replica se subția în banal. E necesar să arătăm aici că replica banală nu e o scădere a scrierilor dramatice ale lui Francisc Munteanu. Personajul, la acest autor, nu se exprimă exclusiv prin cuvînt ci și prin atitudine; replica e un rîcoșeu verbal în banal al unor atitudini, care, acoperite astfel cu serii banale, se exprimă deodată vehement prin replici adecvate și derutante. Avem de-a face, cu o tehnică a utilizării banalului. Mihai Radoslavescu a înțeles acest lucru, concepîndu-și spectacolul într-o formulă quasi-naturalistă (în scenă se curăță cartofi sau se întind rufe pe sîrmă). Scenografia aparținînd lui Constantin Russu exprimă același tip de realism al concepției regizorale. Un decor detașîndu-și interioarele, (cald umanizate prin utilizarea obiectelor comun funcționale) din uriașe panouri pictate în culori brun întunecate, reprezentînd ferestre și acoperișuri de case multietajate și sugerînd prin culoare și linie neliniștea vastă a unui oraș ocupat de dușmani.

Un spectacol făcut cu gust și pricepere artizanală a cărui calitate constă nu numai în înțelegerea formulei estetice a textului dar și în fermitatea expresiei scenice a acestor formule.

Constantin Radu-Maria

RĂSPŁATA

de Ghiță Barbu

Teatrul de Dramă și Comedie din Constanța

Data premierei : 31 oct., 1974 Regia și scenografia : SILVIU PURCĂRETE. Distribuția : SANDU SIMIONICĂ (Miou Petculescu) ; VASILE COJOCARU (Andrei) ; ANA MIRENA (Nela) ; MIRCEA NICOLAE CREȚU (Sofron) ; AGATHA NICOLAU (FLORICA) ; CONSTANTIN DUCU (Gică) ; LONGIN MARTOIU (Mircea Mărgărit) ; EMIL BÎRLĂDEANU (Geved Abdîșah) ; MARIETA MIHALCEA (Aișe) ; AURORA SIMIONICĂ (Namire) ; VALENTINA BUCUR (Frosa) ; CONSTANTIN GUȚU (Ilie Găman) ; EMIL SASU (Firiceș Manase) ; GEORGE STANCU (Moș Nica) ; CRISTINA MINCULESCU (Mălina) ; VIRGIL ANDRIESCU (Geacu) ; OBREN PAUNOVICI (Banu).

A deschide noua stagiune cu un spectacol inspirat din viața nemijlocită a cooperativilor agricoli dobrogeni, iată o intenție interesantă a oamenilor de teatru constănțeni; cînd un asemenea spectacol reprezintă virtual un triplu debut (al dramaturgului Ghiță Barbu, al regizorului Silviu Purcărete și al tinărului absolvent, actorul Vasile Cojocaru) promisiunile scenei devin aprioric o emblemă atrăgătoare.

Așadar, *Răspłata* este un text despre țărani contemporani. Autorul, după cum mărturisește în caietul program, este „veterinar, de meserie“, fermier; sînt asumate deci toate premisele unei documentări absolute, de zi